

ARS

REVISTA QUINZENAL DE LITERATURA I ARTS
:: REDACCIÓ: RAMBLA, 79 ::
ADMINISTRACIÓ: CASA COMAS : RAMBLA, 81

ESPANYA..... 8 PESSETES L'ANY
SUBSCRIPCIÓ: ESTRANGER 10 FRANCS L'ANY
NÚMERO SOLT.... 0'30 PESSETES

ANY I □□

SABADELL, 1 D'AGOST 1914

□□ NÚM. 3

PER TERRES DE CATALUNYA

Clixé de F. de P. Bedós

Camí de la Font-Calda

SUMARI

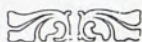
DIRECTOR
Francisco de P. Bedós

REDACTOR EN CAP
Joan Arús Colomer

«Una nota folk-lòrica», (Sant Joan de la Barra), per Manel Ribot i Serra.—«Els ulls de la dòna», de François Coppée, per Joan Arús Colomer.—«Dòna Agnès Armengol de Badía». —«Auba d'amor», per Agnès Armengol de Badía.—«El bosc de Càn Feu», per P. Martí i Peydro.—«Arqueologia», per Joan Vila.—«Exposició de l'Agrupació Artística», per Francisco de P. Bedós.—«L'art den Domingo Soler». —«Crònica». —«Llibres».

: PIANOS :

ORTIZ i CUSSÓ

AMB TOCADOR AUTOMÀTIC :: GRAN MODEL núm. 6

ES RECOMANEN PER SA LLEUGERESA
I CLARETAT DE VEUS

VENDA DE TOTA CLASSE DE PIANOS
AL COMPTAT I A PLAÇOS

Reparacions, canbis i afinacions

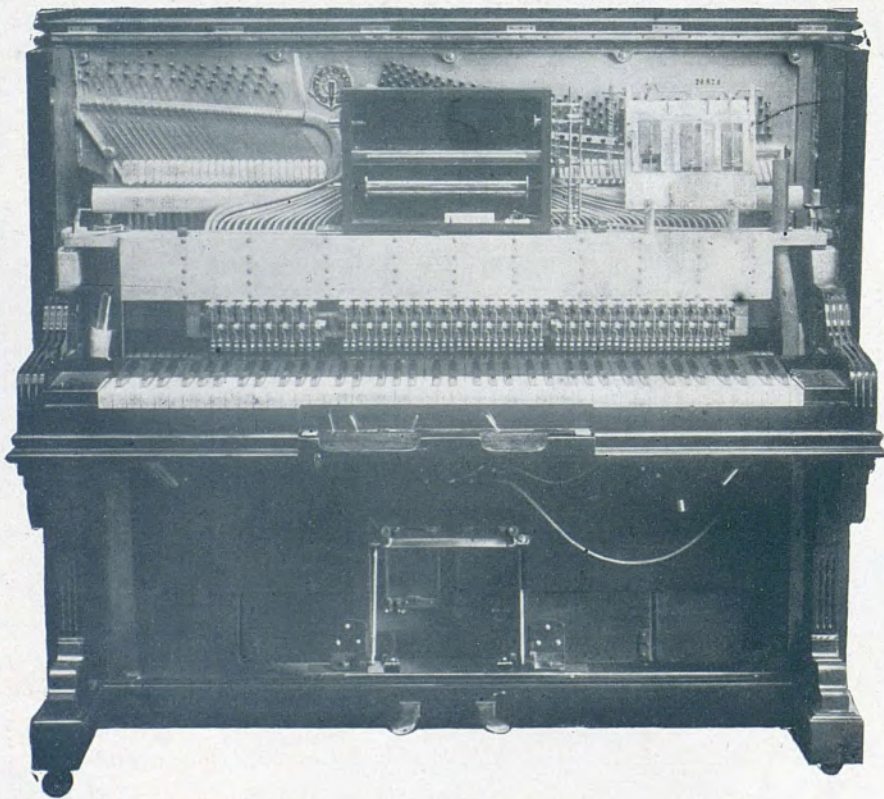
Facilitats en el pago

DEMANIN-SE PREUS
I CONDICIONS
A LA

Casa COMAS

: RAMBLA, 81 :
SABADELL

UNA NOTA FOLK - LORICA

SANT JOAN DE LA BARRA

No'l busqueu pas en el calendari aquest sant, que no l'hi trobarieu; ni'l busqueu tampoc en els costums actuals, que ja fa temps que n'es desaparegut. Aquesta denominació, que sonarà avui extranyament i amb si es no es d'irreverència, no ho es pas d'extranya per a'ls fills de Sabadell que, com jo, tenen ja el trist privilegi de començar el devallament de la costa de la vida.

A fi del segon terç del segle passat, fins al 1868, era generalment coneguda amb el nom de «Sant Joan de la barra» la diada de Sant Joan Apòstol i Evangelista, que s'escau el dia abans dels Ignocents.

Donava aquest extravagant sobrenom a la diada un costum sabadellenc que no havem notícia de que tingui ni hagi tingut parió enlloc, en quant se refereix a son origen; molts pèl qual ens sentim més obligats a deixar-lo consignat per si, amb el coneixement d'aquest costum, ja avui oblidat del tot, se'n troba en algun indret un altre d'igual o consemblant que contribueixi a fer més útil la nostra breu nota per a l'estudi de folk-lorisme.

Consistia aquest costum en que, en la susdita diada, se juntaven uns quants ben-humorats i, armant-se d'un troç de entena o barra gruixuda i acompanyant-se amb els destrepats records d'un tabal o d'un bombo, anaven recorrent la població. Tota llur cura consistia en tenir ja ullaats els promesos que havien renyit amb la xicota i els casats que durant l'any s'havien separat de llurs respectives mullers. La colla acudia al lloc on un d'aquels se trobava, i l'obligaven a muntar a la barra, que sostenien quatre o sis dels de la colla en llurs espalles; i, muntat en tan extranya i incòmoda cavalcadura, si era promès el que havia renyit, el conduïen a casa de la seva promesa, i si era un maril separat, a casa de la seva muller. Si el qui aixís havia d'ésser conduït no volia la reconciliació de cap de les maneres, podia eximir-se de la barra mitjançant el pagar una modesta quantitat; si volia fer les paus, se deixava conduir, i si les paus se farien, com era de costum, també pagava gustós i voluntaria-

ment un modest tribut, amb el qual conjunt els de la colla celebraven un liberí. I de colles aixís ne corrien varies; i, al sentir els desacords del bombo o del tabal anunciadors del pas de la colla, els veïns, encuriosits, sortien a les portes per a veure qui era la víctima. La conducció d'aquesta es feia generalment d'acord i amb el consentiment de la promesa o muller respectiva, que per endavant se procurava algú de la colla; de manera que la conducció per medi de la barra era ja, casi bé sempre, fermança de bon aculliment i penyora de reconciliació.

Així l'hem vist encara nosaltres aquest costum; i, al veure-l així, entrellucavem, entre sa ignocentona trivialitat, un origen de més trascendencia; i amb afany el buscàrem, preguntant i indagant sense parar, entre'ls més vells de la vila.

I, a la fi, conseguirem una versió ben satisfactoria, si no provada documentalment ben testimoniada per a donar-hi fè, deixant provat que l'origen d'aital costum es altament original i ben moralitzador.

Quan la organització gremial estava en tota la seva pujança, diu que per la vigilia de Nadal se reunien tots els gremis d'arts i oficis de Sabadell, i el síndic de cada un d'ells prenia nota de tots els deutors que no havien satisfet encare el compte que, segons costum, se presentava per Sant Joan Baptista; que es ben sabut que, en aquells temps de costums senzills, en que era del tot desconeguda la partida doble, el semestre natural tenia els seus venciments per Sant Joan i per Nadal.

En vista d'aquelles notes, cada gremi respectivament comunicava als corresponents deutors que, si per tot l'endemà de Nadal no satisfecien el compte presentat per Sant Joan, «serien passats per la barra». I els

deutors s'apressaven a satisfer llur deute, o a presentar llurs llegendes excuses, per a evitar-se aquest afront moral, que en aquells temps tenia tanta o més força que'ls procediments moderns de la nostra curia i era, sobre tot, més econòmic.

Si el deutor no pagava, no s'excusava o ses excuses no eren ateses, cada gremi formava una colla i, muntat a la barra i a sò de tabal, conduïa al deutor a casa del seu acreedor. I era una de les notes que més enlletgien la fama d'un comerciant la d'haver sigut «passat per la barra».

Els nostres ilustres compatriotes en Joan Sallarès i Pla i en Joan Casanovas i Sallarès, ambdós de bona memoria, m'havien contat, diferents vegades, en la forma exposada, l'origen

Dibuix a la ploma de A. Estruch

de dit costum, manifestant-me que llurs respectius pares ho havien vist consignat detalladament i amb perfecte ordinació en un llibret manuscrit que existia en l'arxiu del nostre «Gremi de Fabricants», manuscrit que degué desaparèixer fa molts anys per censurable desidia, o per la malsana curiositat d'algun agremiat poc escrupulós, ja que els Srs. Sallarès i Casanovas, persones ben estudioses i ilustrades, ja en sa joventut s'afanyaren vanament buscant dit manuscrit en els arxius del «Gremi».

Tal es, doncs, segons les dites autoritzades referències, l'origen del costum que, a Sabadell, va donar el sobrenom de «Sant Joan de la barra» a la diada de Sant Joan Apòstol i Eyangelista. Tal com nosaltres l'hem coneguda, degué ésser per força la degeneració d'un costum més fonamentat.

Avui, que ja ha desaparegut del tot, me considero obligat a deixar-lo consignat, nea que no sia sinó com a títol de curiositat. I em tindrè per ben satisfet si, al fer-ho, he conegut interessar-vos poc o molt, no causar-vos cap molestia i contribuir amb mon humil tribut a l'estudi del folk-lore vallesà.

J. Manuel Ribot i Serra

POETES FRANCESOS

Els ulls de la dòna

(De FRANÇOIS COPPÉE)

Brillava el Paradís en sa gençor primera.
Eva tenia encare tancats els ulls, i era
tot just creada; sobre de l'erbatge florit
reposava i tenia l'home prop seu dormit.
Pél mal futur, que en l'antra dels inferns cogitava
Satàn, ella era hermosa. Són rostre's destacava –
perfecte i pur – en mig del seu cabell daurat
i s'apoiava sobre del bras esvelt, blegat,
mostrant el borriçol de són aixella blanca.
I desde'l colze jove fins al contorn de l'anca
una adorable linia, – mórvida ondulació –
fins als seus peus gentils baixava. El Creador
restava extasiat devant sa creatura.
El seu poder havia copçat de la Natura
tot lo que té de bò, de bell, i ho va donar
a la dòna, plasmada per sa propia mà.
Per a donar perfum al seu alè, prenia
el zéfir, que per sobre les roses discorria;
per fer més palpitants sos pits, verges encar,
prenia la cadença magnífic del mar.
Ella parlava, en somni: sa dolça veu profunda,
era un cantar melòdic d'ocells a dins la fronda;
sos llargs cabells profusos, d'or fluid, arborat,
dels raigs del sol tenien el fulgurant esclat,
i era sa carn superba feta de neu i roses...

Mes Eva es despertava: de ses parpelles closes
volava l'últim somni disforme, lentament,
i es feia en ses pupil·les una fulgor tremant.
Llavors, fent-se visible dins l'or del dematí,
els encants de la dòna volgué Deu resumir
en un, emprò que fos de tots els més exels,
i va posà en sos ulls tot l'infinit dels cels.

JOAN ARÚS-COLOMER.

Dòna Agnès Armengol de Badía

Clixé de A. Rifà

AQUESTA ilustre patricia nostra, dòna Agnès Armengol de Badía, es una gloria per la nostra ciutat, per Catalunya i per la dòna catalana, de la qual es la més genuína i alta representació,

El seu nom venerable passarà a la historia de la nostra Renaixença, junt amb el de tants patricis que han ofert a la causa de Catalunya la seva idealitat i la seva acció regeneradora.

Ella ha esset verb i acció de la dòna catalana; per la seva boca ha parlat sovint l'esperit de la raça i el seu braç sigué el que, en una data memorable i segons propia iniciativa, feu entrega a la Unió Catalanista de la bandera que li oferiren les dònnes catalanes.

Amb ocasió de inaugurar-se a Vilafranca el monument al pros Milá i Fontanals, també feu sentir la veu de les dames barcelonines en un parlament admirable; i en la última Assembla de la Unió Catalanista, cel-lebrada no fa molt a Tarragona, també parlà eloqüentment en nom de les dònnes de Catalunya, essent sub-raïllat amb forts aplaudiments el seu discurs, vibrant d'entusiasme i optimisme patriòtics.

Amb tot i ésser d'un relleu peculiar la figura de dòna Agnès Armengol de Badía dins aquest deixondir de les forces condormides de la Patria, no es aquest el sol motiu que la fa digne de lloança: al costat de la seva nítida executoria de patricia exemplar, s'imposa a la nostra consideració la seva obra literaria que, com la de tots els escriptors de la passada generació, sigué l'esca d'aquell desvetllament de que venim de parlar.

La obra literaria, o, millor, poètica, d'aquesta dama, té una valor innegable, sempre situant-la dins la seva època i circumstàncies.

En diverses publicacions catalanes han aparegut les seves inspirades poesies i, temps passat, ne publicà un llibre baix el nom de «Ramell de semprevives».

Ha merescut notables distincions en diferents certamens literaris, havent sigut premiada en els Jocs Florals de Barcelona.

L'any passat donà a la llum pública el seu poema «Redempció», en el que reviu, pintada amb una gran seguretat de línia i de color, la Roma de la decadència, i s'hi entreveu la mà hàbil del artista que hi ha en dòna Agnès Armengol de Badía. Justos el-logis li ha merescut la rescent publicació de aquest poema, en cel-lebració del qual el nostre Centre Català li dedicà un acte d'homenatge, de agradabilíssima recordança, al que prengueren part les figures més rellevants de la intel·lectualitat femenina catalana i s'adheriren els nostres literats.

Part de la obra poètica de dòna Agnès resta encara inèdita, i moltes de les seves poesies desperçades per ci per lla, esperant l'hora de donar-se les mans germanívolament en el llibre futur.

Tres són els volums de versos que pensa publicar, a no tardar molt, la egregia dama sabadellenca; i, segons sembla, cadascun contindrà les vibracions d'una de tes tres cordes que componen la trilogia del Gai Saber.

Aquets volums són esperats amb avidesa pèls amants de les nostres lletres, car en ells se'ns mostrarà d'una faisó completa la interessant personalitat d'aquesta poetessa, a qui ens complavem en dedicar aquestes planes en la nostra Revista.

□□□

AUBA D'AMOR ⁽¹⁾

Llum del matí puríssima es Amata
que entre boirines sa ignocència innata
preserva divinal;
perxò sos ulls apar que s'ennuolen
i dues llàgrimes s'aus rodolen
per sa faç virginal.
Zoa la mira i diu-li, carinyosa:
- Si això no us plau sortiu, ma filla hermosa;
l'airet pur us convé;
vos sou com les poncelles esblanquides
que un tel de xafogor jaqueix marcides
just fòra del roser. -

La verge surt; la gran naturalesa
a voltres apaivaga sa tristesa
si el que sent es tristior;

barreja de temor i de recança,
d'anyorament, de plàcida esperança
d'un altre món millor...

Mes al eixir no ha vist com la seguia,
verger endins per diferenta vía,
Celi el noble donzell,
i dret al bosc s'interna confiada;
els jessamíns, com si fòs una fada,
li enfloren el mantell.

Al arriar prop d'una arbreda ombrosa,
Celi, mostrant-se, diu-li amb veu melosa:
- Amata... ¡nimatdó! (*)
Per tu les aus encanten la enramada,
branda per tu la brisa perfumada
i s'obre tota flò.

Per tu la nit s'estel·la més pomposa
i l'auga sideral esplendorosa
més vívida rellú;
mil càntics té per' tu la meva lira,
per ton amor mon ànima delira,
mon cor es tot per tu! -

- Calla ¡oh car llisonger! - respon Amata, -
com jo la voluntat dels deus acata;
¿ignors'que sò vestal?
que l'ésser meu pertany a la deesa,
mon cor, ma joventut i ma bellesa?
L'amor en mí es el mal.

Ben jovinel·la, casi nina encara,
a Vesta'm consagrà ma noble mare
tallant ma vida en flor;
en els vots obstinada va oprimir-me
sens esmentar ¡ai!làs que al concebir-me
m'havía dat un cor.

- Un cor nat per aimar ¿es cert, Amata?
un cor sedent d'amor que a un altre mata
junyint-lo a son destí? -
Trista i muda suspira la donzella,
emprò les llàgrimes en sa parpella
traidores diuen: - Sí.

- ¡El prometatge es fet de nostres ànimes!
¡prou de planys, - clama Celi - prou de llàgrimes!
Amata, mon tresor,
no temis rès dels falsos déus d'argila;
ja decadent l'imperi seu vacila,
sols hi ha un Deu Creador.

- ¡En Ell espero i crec! - fa la donzella;
Celi, commós, rediu lo que ha dit ella;
fulgura, encès, l'espai,
i Deu uneix per sempre, enamorades,
llurs ànimes pèl Cel aparellades,
hermoses més que mai!

AGNÈS ARMENGOL DE BADÍA

(1) Cant VII del poema «Redempció».

(*) Nimatdó. Jo't don mon ànima. Expressió catalana. — Diccionari Lavernia.

Bosc de cân feu

Clixé de J. Vilatobà

EL BOSCO DE «CÂN FEU»

CADA llar té'l seu jardí, com cada còs té'ls seus pulmons; i es el jardí el lloc d'esplai i alegria de la llar.

En els dolorosos moments en que les penes de la vida venen a entenebrir el nostre cervell, sortim al jardí, a la nostra EIXIDA, per a que'l bés del aire i la llum refresquin i aclarin la nostra pensa, i s'esvaeixin d'ella les malestrugances i an ella retorni, benhaurada, la serenitat.....

*
*
*

La nostra ciutat també'l té el seu jardí: i el té sà i bell i amplemment obert i clar.

Anexe a la dilatada urb, immens fogar de la gran família sabadellenca, un jardí frondós hi mostra l'encant inefable de la seva senzilla bellesa: es el bosc de cân Feu.

A l'ombra protectriu dels seus brançatges entrelaçats, gemats i remorosos, els nostres conciutadans hi copcen els elements que la vida del esperit daleix i la forlilitut del còs reclama.

Lloc de repòs i esplai, aqueix esplèndid parc natural, tot-hora obert a la nostra avidesa, an ell acut el cervell contorbat per greus inquietuts i'l cor punyit qui

Bosc de cân feu

Clixé de J. Vilatobà

cerca'l bàlsam d'un amoixant esbargiment; el qui defuig l'agitació ciutadana i estima l'encís de les calmes solemnes; el qui adora la suavitat de les ombres fènues i'n sab copçar la mollesa tombant-se demunt l'erbei, fresc i avellutai, amb el volum d'un dolç poeta per company; la família qui frueix del paratge embau-mat i sanitos, entorn del foguerol que daura la carn nutritiva; els infants qui, dins d'ell, s'hi senten doblement alegres i lliberts; la colla cantaire qu'assoleix major dalit i trova més dolces les tonades sota'l ramatge verd i movable; els idòlatres del Art, qui, entre sos encants múltiples, troven adequat escenari per a manifestacions cultes i serioses, i els bons patriotes qui escullien el soli amorós de sa fronda per a

rètrer tribut al gèni poètic de la patria, qui sapigué plasmar en ses obres immortals l'esperit indòmit i heróic de la raça.....

*
*
*

O' bosc joliu i silenciós! Tu vegeries un temps, en la nit bella i joiosa de sant Joan, endinzarse per tos corriols les ombres indecises d'aquells qui, vençuts per l'esperit supersticiós, cercaven esperançats el goriment del infant malalt en el sacrifici dels teus róurers jovençans, que s'esbadellaven pietosament, sens exhalà una queixa.....

I, en la evolució ràpida del món, tan plena de contrastes, arribava fins a tu, torbant ton enervant quietut, el ressò tràgic de les lluites ciutadanes.

Sota el teu fullatge lupid, que breçava l'oreig fresc i arrencant-li un murmur de dolça musicalitat, s'enlairaven, un dia, amb crispaments de lluita, els punys amenaçadors d'una colla desvalguda del exèrcit del treball, bandejada de per tot, qu'a la misericòrdia de ton racer acudia en una de les nostres més grans convulsions socials.

I retrunyien, en la calma del encantament bosquerol, les veus vibrants, irades, on se plasmava tot un món d'ansies de redempció proletaria... I era en aquell instant que't veies invadit pèl pària uniformat, i esdevenia dins ton plascèvol recinte el succès dolorós i greu de la caça del home per l'home!...

I aleshores an-e tú, bondadosíssim bosc, ànima virgiliana poc feta a les modernes bregues humanes, sobtat del trist espectacle, se l'esgroguien i queien les fulles, que semblava llencessis, com nova ginesta de pau, demunt d'aquells germans en persecució!...

*
**

Mes amb el temps, del cel pontat demunt la extensa urb, se'n esvaïa la rúfola nuvolada, i en fruiem novament el blau puríssim i llumenós.

La ciutat, - o' boscuria de delícies! - tornà a tú tota sencera; i en la diada magna de sa festa major, uní al cant dels teus aucells les riallades de la multitud bulliciosa; i tú tremires de goig cobricel·lant a la gran família en pau, i renovellaves i extenies la pompa del teu fullatge per sobre les collades on tornaven a aplegar-se'ls homes en una consoladora efusió fraternal.

*
**

O', benèvol bosc de càn Feu, qu'ets esplai i salut per a tots els qui a tu venen, i tens uns caminois planers i assoleïats, propicis a les convalescències, i ombres adorables i delicioses per amorosos col·loquis; i qu'amb la soberba columnata de tes soques alteroses, tos pòrtics de brancatge i calats del trespol, t'apareixes com catedral del panteïsm per al místic de la natura; santuari de bellesa per al artista; paratge d'inspiració per al poeta: Síes etern com la meua ciutat i per a sempre estimat i beneït!

I quan la poixança i l'ímpetu de l'urb en creixença s'extengui i t'envolti, de faisó que arribis a ocupar tu el lloc de son cor, que sia el ritme acompassat dels teus ramatges, afalagats benignament pels besos del aire, el qui marqui el bategar suau de la gran família sabadellenca an el culte de la virtut del treball animosa i confiadament consagrada.

P. MARTÍ I PEYDRO

Sabadell, Juliol 1914

□□□

Medalló del cartell de la Festa Major de Sabadell original de F. Pous i Palau CLIXÉ P. ANDRÉS

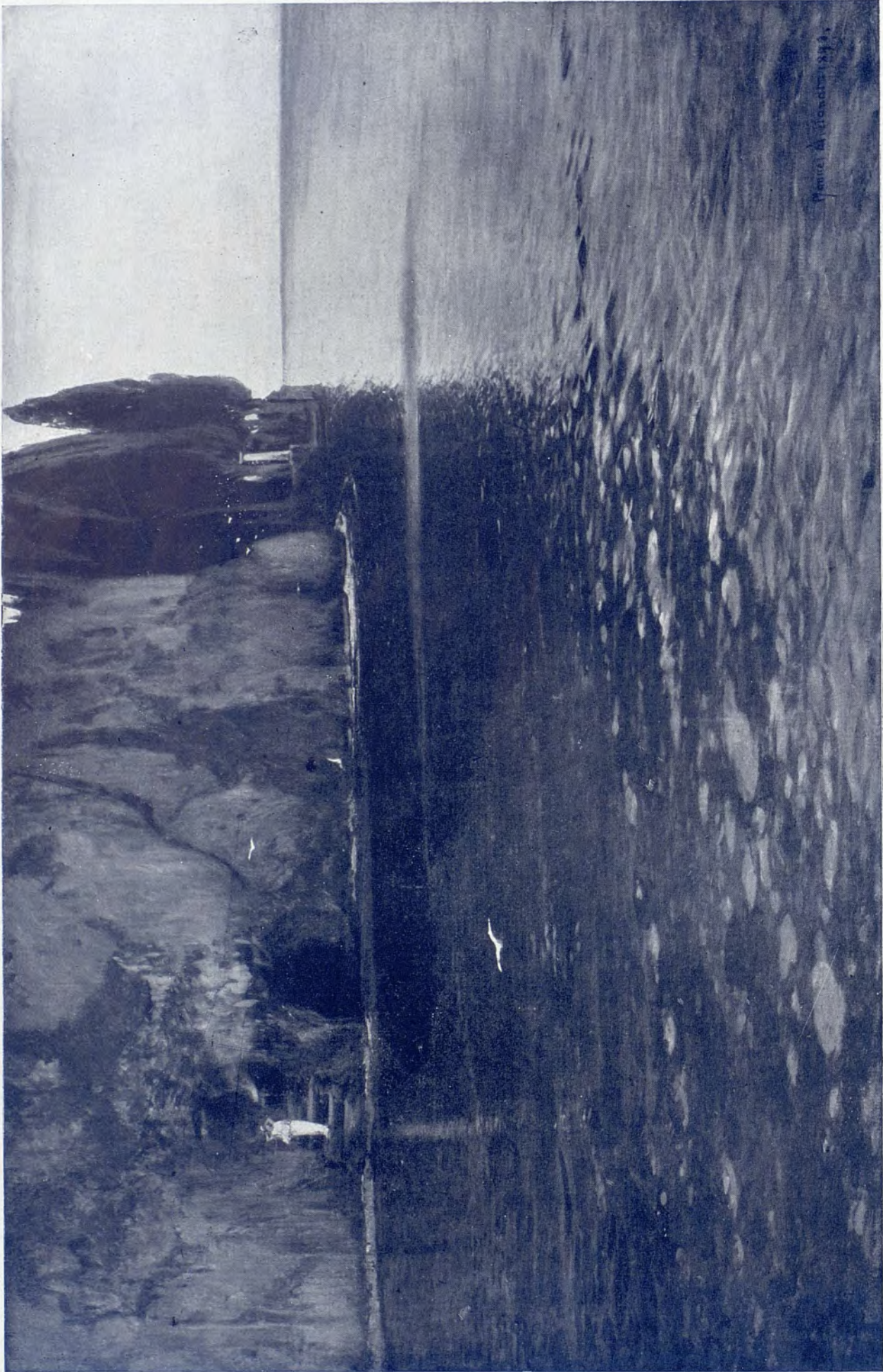
ARQUEOLOGÍA

UN darrer descobriment efectuat en les Excavacions de la Salut ens obliga a deixar per a mes endavant la relació detallada dels objectes recollits fins ara.

En un punt bastant llunyà del fins avui excavat i en direcció al Nord, els obrers, que des del mig del camp havien obert un solc, es trovaren amb unes fortes parets de maó. Anaren investigant fins a deixar descoberta la meitat de les runes d'un forn de ceràmica; l'altre meitat resta encara soterrada. Per a que'l llegidor pugui formar-se càrrec de la importància de aquest forn, en una pròxima edició publicarem un plànol del mateix.

Dit forn era dels que servien per a cóure ceràmica de gros tamany, de la qual ja n'hem donat a conèixer algún exemplar per les fotografies publicades anteriorment. Però, com que dins aquest orde de ceràmica existeixen diverses formes, serà precís més endavant donar-les a conèixer.

Aquest forn posseix un sol departament, conegut vulgarment amb el nom de olla, amb les dues fogaines inferiors. Donades les grans dimensions d'aquest departament, es llògic

ART MODERN — Cuadre de Manuel Wielandt

creure que seria destinat a coure peces de ceràmica per l'estil dels DOLIUMS, els quals se construïen sens dubte en el mateix departament per a evitar el fresllat d'aquests recipients, que's feia quasi impossible pèl seu volum, ademés del pes extraordinari que tenien avans de coure's i del perill de deteriorar-se. Aquest mateix sistema de fabricació s'usa encare en alguns pobles d'Espanya com Guart, Miravet, etc. palesant així la tradició romana continuada dins d'aquesta indústria.

La resistència d'aquest forn se manifesta amb el material de que està construïda la part inferior, o sía les parels laterals, de les fogaines, aon era més forta la acció del foc; es de rajola o teula plana (inbrex) de grans dimensions, formen la seva volta nou arcs de terra cuita amb peses de grans dimensions en forma de falca i estan disposats els arcs a intervals de 0'25 metres un del altre, servint dits espais de canals per a donar sortida al foc i als gasos que podien perjudicar la materia. Les parets que formaven el departament referit són fetes de fang cru: aquest fang es d'un intens color roig que, segons se comprèn clarament, no es del mateix del subsol aon està enclavat el forn.

A la profunditat de dos metres, o sía a la cendrera, s'hi trobà una moneda romana de coure pertencient al cònsul Agrippa.

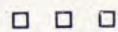
En el mateix lloc s'hi descobrí una gran quantitat de cendra blanca, molt ben conservada, entre la qual hi havien els residus empleats pera alimentar el foc. A cada costat de la fa-

xada del forn s'hi alça una muralla que mideix 6'40 metres de llargaria per 0'90 de amplaria, i en les parts laterals exteriors d'aquestes dues muralles s'hi ha trobat en la del costat Nord, gran quantitat de fragments d'anfores i en la del Oest altre porció de DOLIUMS, lo que fa suposar la existència de uns dipòsits de ceràmica (?), els quals estarien segurament coberts amb

una teulada a jutjar per la confusió de teules, troços de fusta carbonitzada (que serien les vigues) claus i altres ferralles.

Creiem que bastará aquesta ressenya per a comprendre la importancia que tindria aquest forn, que sens dubte no solament era de fabricació local sinó que també exportaria a altres comarques, constituint una de les principals indústries del primitiu Sabadell.

JOAN VILA.

Exposició de la Agrupació Artística

EN l'hermós Saló de la Academia de Belles Arts, uns quants joves, constituïts en agrupació, hi han escampat, hardidament, tota la florida del seu entusiasme: i nostra ciutat, atreta per la flaire, hi ha acudit afanyosament, copsant l'aroma de les teles-flor.

Armònicament dispersa la producció de cada hu i armònicament acoblada amb la dels altres, feia bò de veurer la diversitat de motius i la varietat de tècnica amb la qual cada un dels components es manifestava. Tot essent apuntacions del natural, la inquietut de aquells cors juvenívols s'havia subordinat a la interpretació justa de la realitat i els petits mestres, sotsjouant la fantasia, aixalant les ales del seu sentiment, posant limitació als seus anhels, de una manera reflexiva, fixaven amb llapis o amb color la veritat que tenien enfront de ells.

Tot hi era bell en aquella exposició, i multiplicava l'encant la incògnita de la paternitat de l'obra que ens captivava. Nostres ulls furgaven inutilment i la nostra mirada papellonejava, atreta per els tons daurats de les garberes, per les línies moradenques dels xifres que, agombolant-se, caminen vers la fosca de la nit; per la mar blava que amorosament gronxola els albs vaixells; per la poesia que s'escampa de la llar camperola; per els balcons assoleiats i rublerts de flors enceses; per la serenor que munta del poblet ajocat vora del riu; per la majestat del bosc que cedasseja la llum amb son brancam i deixa caure gotes de foc demunt l'herbei avellutat...; i tot allò que ens delitava, i tot aquell mon de poesia que ens feia vibrar no sabiem a qui ho deviem; les teles no mostraven mes que la bellesa plasmada per l'inconegut artista. Quan una tarja de «adquirit» blanquejava al peu d'un llenç, suraven noms en l'espai: Vila Arrufat... Vila Puig..., (el públic intuitivament crea una serie de valors que, molts cops, val per una crítica)... Marçel, A. Llacèr, Palá... Duràn... però el dubte no s'esvaïa.

L'heròic desinterès dels més sciènts en bé de la colectivitat feia que el misteri donés an aquella garba tot el valor de una composició choral en la que totes les veus s'ajunten per a formar un tot de la mes pura sublimitat.

No es precís detallar; no cal anar a la recerca de defectes; la agrupació artística no ha pretès oferir al públic de Sabadell mes que una mostra dels seus estudis i, per lo tant, no es pod tractar com obra definitiva. L'ESTUDI no es fa per a els altres; l'artista el fa per a sí mateix; es nna lluita amb el natural que no sempre corona la victòria.

Per ço té un gran valor d'espontaneïtat aquesta exposició, i la Academia de Belles Arts pod estar orgullosa de

haver-li pogut prestar el seu apoi oferint-li el seu hostatge.

Joves expositors! ànimes generoses que cerquèu un ideal mes enllà de les materialitats de la vida! Rebèu de mí la més sincera de les felicitacions: uns per haver assolit un superior grau de mestria, avalorat per medalles i diplomes; altres perquè, a través de les vostres obres, mostrèu el ferm desig de perfeccionament, i tots per el vostre esperit de germania, per el vostre entusiasme, per la sanitat del vostre cor, per la franca alegria que brolla de les teles amarades de llum i per la ferma del vostre pinzell que es mou dirigit per una mà destra i per una voluntat de triomfar.

FRANCISCO DE P. BEDÓS.

□ L'ART DEN □ DOMINGO SOLER

L'ART den Domingo Soler es un art generós, un art de renunciament. La seva pintura de paisatge es una genuflexió devant de la Naturalesa. La seva tècnica i la seva inspiració van a la mercè de l'encís d'una muntanya o d'una vall, com totes les voluntats d'un enamorat van a la mercè de la estimada. I de aquesta renúncia li'n pervé an En Domingo Soler una qualitat especial: De tan viure encisat de les belles visions naturals ha sapigut copçar-ne l'encant que serveix al fons del fons de la seva essencia. El temps que els altres han esmerçat en equilibris de tècnica o en refinaments d'execució, ell l'ha endreçat a l'íntim coneixement de les coses que pintava. I es aquest definitiu coneixement el que ceneix una perdurable corona al front dels artistes que l'han assolit.

Però, el que l'art den Domingo Soler sigui un art de renunciament, no significa que resulti un art impersonal. Per de prompte, les visions que plasma ja duen en si una ànima pròpia i inconfonible. Després, la seva tècnica ja porta un segell especial de bona execució. No hi ha dubte que en aquets temps el fer-ho bé es una originalitat. Sense devenir acadèmic, cosa que fóra imperdonable, En Domingo Soler té un suficient coneixement de la tècnica pictòrica. Pocs assoleixen un domini de la perspectiva com el que revela en la majoria de les teles que li coneixem. En aquest domini s'hi entreveu desseguida el llarg temps que passà en una silenciosa labor escenogràfica.

CREU DE TERME DE S. CUGAT DEL VALLÉS. — Dibuix de J. Vila Puig.

En Domingo Soler té també el domini del colorit d'una faisó justa i aquilibrada. A les visions en que s'ha especialitzat no hi encaixarà un colorisme atrevit a lo Joaquím Mir, ni un ascetisme de color a la manera castellana. Les nostres

Cuadre de Domingo Soler i Gili

muntanyes veïnes demanen una tonalitat especial i aquesta tonalitat es una part del secret de l'art den Soler.

Però fins quan es desvía de la pintura muntanyenca, que'l caracteritza, i acudeix a altres assumptes diversos, dóna rars mostres d'acert en el color. Recordem en aquest instant «La Pedrera» que En Domingo Soler destina a una futura Exposició a Madrid. I es que l'artista que té prou força per a fer viure tan justament en les seves pintures el froç de terra que l'ha vist nèixer, ja du al fons de si una justesa d'interpretació que equilibra la técnica i fa que'l seu art sigui ajustat a la manera de les coses reals.

CRÒNICA

EXPOSICIONS. - Com anunciàrem en el passat nombre, han tingut lloc les Exposicions den Domingo Soler i de la «Agrupació Artística» d'aquesta ciutat.

Ambdues Exposicions sigueren molt visitades durant els dies de Festa Major, meresquent elogis dels intel·ligents, d'una manera singular la dels joves, per l'entusiasme que manifesta aquesta exhibició dels seus estudis, nascuts en un ambient de noble emulació.

Esperem que, seguint aquesta via, cada any ens mostraran els fruits de la seva tasca, a on poguem apreciar els seus avenços i pressentir un esplèndid esdevenir artístic per la ciutat nostrada.

En altre lloc de ARS ens ocupem de aquestes exposicions.

CONCURS DE CARTELLS ARTÍSTICS. - La Comissió organitzadora de les festes del Aplec de Caldes de Montbuy, amb la cooperació dels establiments de banys de la mateixa, obra un concurs per a premiar tres cartells anunciadors de les aigües termals de la localitat i al efecte convida a tots els artistes per a que hi prenguin part fent-los avinent que regiràn les següents condicions:

1.ª Se destinen 1.500 pessetes a premis, essent lo 1.er de 1.000 pessetes, lo 2.^{on} de 500 pessetes, lo 3.er de 200 pessetes, i seràn tots adjudicats.

2.ª Els projectes que's presentin al concurs deuràn subjectarse a les dimensions de 1 metre X 0'65 m., quedant sos autors amb completa llibertat respecte al assumpte i procediment, si bé serà preferit en igualtat de mèrit, aquell que per son menor nombre de tintes faciliti més sa reproducció.

3.ª Els cartells portaràn com a llegenda les paraules següents: «Aguas termals de Caldas de Montbuy» (Solament per a regiment del artista, cal advertir que aquestes aigües son classificadas de «clorurado-alcaldinas, líficas, varietat, flourbromo-ioduradas» i s'utilitzen per a les enfermetats següents: «artirisme, reumatisme, gota, calculs, hemorragia cerebral, neuralgias, neuritis, paresias i paralisis»).

4.ª Les obres presentades a concurs deuràn anar acompanyades d'un plec tancat que confindrà el nom i domicili del autor, ostentant el mateix lema que porti el cartell en el qual no hi figurarà cap mena de firma ni monograma.

5.ª Els projectes de cartells findràn d'esser entregats en el despatx del Sr. Monteys, carrer de Bailèn, 22, magatzem, Barcelona, o bé en la casa de la vila de Caldes de Montbuy hasta el dia primer, inclusiu, del pròxim mes d'octubre, lliurant-se a sa presentació el corresponent resguard.

6.ª Per a jutjar i premiar les obres presentades s'ha nomenat un jurat compost dels Srs. D. Apeles Mestres, D. Maurici Vilomara, D. Salvador Alarma, D. Manel Rodriguez Cololà, D. Bonaventura Gispert, D. Santiago Monteys i con Ramón Aimerich, qual fallo serà inapelable i és farà públic mitjantsant la premsa.

7.ª Les obres premiades quedaràn de propietat dels senyors organitzadors del concurs, reservant-se'l dret de reproduir-los en la forma, procediment i tamany que creguin convenient.

8.ª El jurat calificador, sense desestimar el mèrit artístic de cada trevall, tindrà molt en compte: 1.er originalitat en l'assumpte; 2.^{on} que resulti veritable reclam, i 3.er claretat en el desentrotlo de la llegenda.

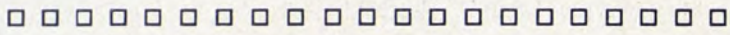
9.ª Tots els cartells seràn exposats en els salons del Foment Calderí durant les festes del Aplec i després en lloc a propòsit en la ciutat de Barcelona, poguent esser recullits els que no resultin premiats desde'l dia 3 de novembre pròxim en lo mateix punt a on s'en hagi fet entrega.

10.ª La entrega dels premis tindrà efecte el dimecres 14 d'octubre pròxim a les tres de la tarde en el Saló teatre del referit Foment Calderí.

EL NOSTRE MUSEU MUNICIPAL. - Dintre poc passaran a enriquir les colleccions del nostre Museu Municipal en formació gran nombre de fragments ceràmics procedents de uns enterraments prehistòrics descoberts pèl nostre particular amic en Vicens Renòm en la Serra dita de cân Jorba, junt al tallat de la carretera de Terraça. Tenen diés fragments totes les característiques de la ceràmica sense torn i mal cuita. Varis d'aquets fragments han permès reconstruir en part la forma d'alguns d'aquets exemplars.

El nostre encoratjament al amic Renom per a continuar els seves investigacions a fi de que pugui augmentar amb noves troballes el tresor arqueològic de la nostra ciutat.

CARTELL DE LA FESTA MAJOR. - En aquest número reproduïm el medalló que figura en el cartell anunciador de la Festa Major passada que, com diguérem en el número anterior, es degut al reputat artista sabadellenc en Feliu Pous i Palàu.

LLIBRES

«ELS RIELLS» DE PAU GRIERA I CRUZ.

NOSTRE volgut company de redacció En Pau Griera i Cruz ha publicat fa poc una novela amb el nom que encapsala aquestes ratlles. Segurament tots els llegidors ja la coneixen i per la lectura han pogut formar un just criteri de la obra.

ELS RIELLS es una novela en la qual la vida de nostra ciutat hi es fidelment reflexada. En Griera ha posat un especial interès en els capítols que revelen els nostres costums i les nostres particularitats. Això fa que en la seva obra s'accentui la nota descriptiva, deixant la part anecdòtica en un terme mes allunyat.

No-res-menys, l'assumptu fonamentum humá es d'un valor de realitat indiscutible; no té exageracions sentimentals ni impossibles conflictes psicològics. Precisament la serietat i la sinceritat amb que es dut el problema de ELS RIELLS es lo que mereix mes lloances, al nostre entendre.

En la novela den Griera predomina el novelista sobre l'escriptor. En Griera té una imaginació viva i equilibrada i sab veurer la vida amb una mirada clara i penetrant. I de l'apuntament d'aquesta visió i d'aquella fantasia li'n pervé un gran domini en la faula. Però l'escriptor que completa amb la ploma la obra imaginada es, en aquest cas, un poc insegur. Ens consta, emperò, que la prosa den Griera no es actualment lo que demostra el llibre que comentem. La majoria dels capítols de ELS RIELLS són de llunyana creació i no es estrany que no finguin una major solidesa d'istil, per quant son assatjos d'un escriptor que anava formant-se.

Mes avui, que l'inevitable evolució de tot literat ha separat d'En Griera els defectes de la primera època, el seu istil ha canviat. Es per açò que esperem veure noves obres de l'autor de ELS RIELLS.

A mesura que passi el temps la obra literaria del nostre amic adquirirà major consistencia i el seu nom podrà tenir un lloc envejable en la nostra novelística.

"LES ARTS GRÁFIQUES" - JOAN COMAS - SABADELL

LANAS, PEINADOS Y DEMÁS MATERIAS TEXTILES □ JUAN GORINA SANZ □ FÉLIX AMAT, DEL 48 AL 60 - SABADELL

Automòvil de la S. A. "La Vallesana"

FINS a la actualitat, el viatge als veïns pobles de Castellar i Sant Llorenç era un problema. Les mil inconveniències de fer aquest viatge en tartana de carrera feien trobar-lo enutjós, majorment an aquells qui estàn acostumats a utilitzar altres vehícols com el tren i l'automòvil. No són pocs els viatges que, per tal motíu, deixaven de efectuar-se.

Are aixó ja no passa, gracies al servei d'automòvils que ha posat en circulació per a fer el trajecte referit la societat anònima «La Vallesana». Aquèsta està constituïda per gran nombre d'accionistes de Sabadell, Castellar, Sant Llorenç i Barcelona, i ha sigut rebuda amb una unanimitat d'entusiasme com mai s'hagi vist enlloc.

Es una companyia d'esperit popular, creada amb l'únic obgectíu de satisfer una necessitat pública.

Com a conseqüència d'aquesta millora de tanta importància el moviment de passatgers ha d'augmentar necessàriament, havent-se ja observat aquest augment durant el poc temps que funcionen els autos.

D'una manera particular la població de Castellar, amb el nou servei guanyarà per altres conceptes, especialment com a lloc d'estiuieg, per lo qual té condicions

positives de situació i de clima, contant amb gran nombre de fonts excel·lents i amb paratges hermosíssims. La Colonia estiuenca de Castellar i Sant Feliu del Recó, que ja es bastant nombrosa, anirà en augment donades les facilitats de tresllació per medi dels automòvils de «La Vallesana», ja que'l viatge que abans se feia, per exemple de Sabadell a Castellar en cinc quarts de hora, are's fa maxíimament en vint minuts.

Aquests vehícols, construïts expressament per les grans cases constructores «N. S. U.» i «Berna», posseeixen totes les condicions desitjables pèl fi a que estàn destinats, estant il·luminats profusament amb llums de gas acetilè. En el més gran hi caben comodament unes vintidues persones i els demés són abtes també per a un considerable nombre de passatgers.

Per a atendre degudament al públic, a mes dels viatges oficials, sovint hi ha necessitat de fer-ne d'extraordinaris, sens perjudici d'adquirir nous autos aixís que el servei ho exigeixi d'una manera imprescindible.

En tant, que tothom contribuixi a que «La Vallesana» prosperi, ja que ha d'èsser en benefici general i es la primera que s'ha emprès espontaniament aquesta millora tan desitjada.

ARS

BALLÚS

DENTISTA

Gabinete montado con todos los adelantos

TRABAJOS MODERNOS
EN ORO Y PORCELANA

□ EXTRACCIONES SIN DOLOR

RAMBLA, núm. 8

TELÉFONO núm. 163

SABADELL

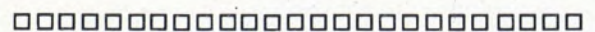
TALLERES DE CONSTRUCCIONES MECÁNICAS

FUNDADOS EN EL AÑO 1863

Talleres y oficinas: GURREA, del 43 al 49

SUCESORES DE

Durán Cañameras

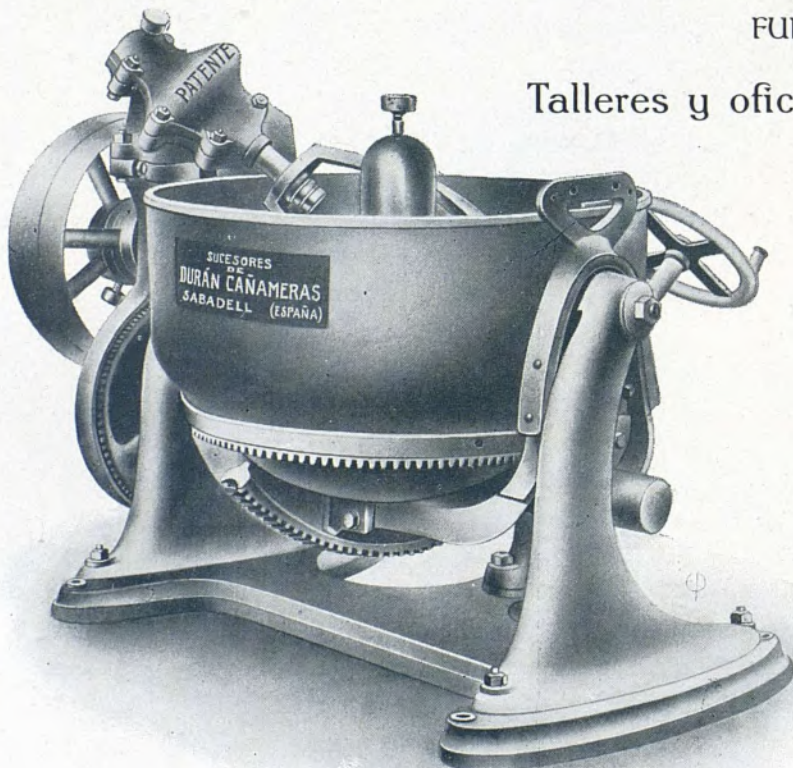

Amasadoras Mecánicas "LA ESPAÑOLA"

La Amasadora mecánica que construimos ha obtenido varias recompensas en diferentes Exposiciones § En todos los concursos en que han sido juzgadas en unión de otras amasadoras, según su funcionamiento han sido reconocidas las nuestras sin oposición ninguna como las mejores y más rápidas

Mezcladoras perfeccionadas para diversas industrias

Máquinas para pastas alimenticias

Amasadora con artesa reversible

Mútua General de Segurs

SOCIETAT D'ACCIDENTS
DEL TREBALL

CONCELL ADMINISTRATIU

President: Trinitat Rius i Torres. — Vis-President: Josep Mansana Terrés. — Secretari: Pere Calvet Pintó. — Vocals: Tomàs Recolons Lladó; Jaume Brutau Manent; Joan Torres Vilanova; Lluís Guarro Casas; Romà Regordosa Soldevila; Caietà Marfà Clivillés

AGENT EN AQUESTA CIUTAT **FELIU CAROL**

BALAGUER, 152 :: TELÈFON 293

Antiga Casa Moragas

9111 - ROSA - 9111
SABADELL

FÀBRICA DE COTILLES
DE TOTES MENES

ESPECIALITAT EN LA HETXURA RECTA

: Gran assortit amb els últims models de París :

Variat assortit en Merceria i Novetats

Bisuteria, Quincalla, Perfumeria,
Guants i Pelleteria

Puntilles de totes classes

Dipòsit de Brodats en blanc i en color

Paraigües - Vanos - Cinturons - Petaques
Cigarreres - Portamonedes

Novetats per a Senyores

EXPLÈNDIDES COL·LECCIONS

SEDERIA · LLANERIA · ALTES FANTASIES
SEMPRE NOVETATS

CASA COMPATIBLE AMB LES MÉS
: IMPORTANTS DE LA CAPITAL :

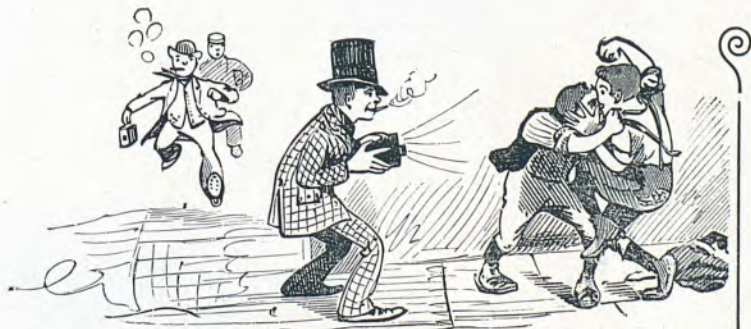

Casa Teresona

VIUDA DE J. MARTÍ

PLAÇA MAJOR, 42
i MESTRE RIUS, 1 i 3

SABADELL

ARTICLES FOTOGRÀFICS : CASA CASELLAS
: Gravina, núm. 14 : Telèfon 2220 : Barcelona :

APARELLS I OBJECTIUS DE MARCA GRAN CATÀLEG
* AMB GRNS DESCOMPTES * IL·LUSTRAT

Representant i dipositari exclusiu per a Sabadell

PERE ANDRÉS : Montserrat, 19

LES ARTS GRÀFIQUES
JOAN COMAS

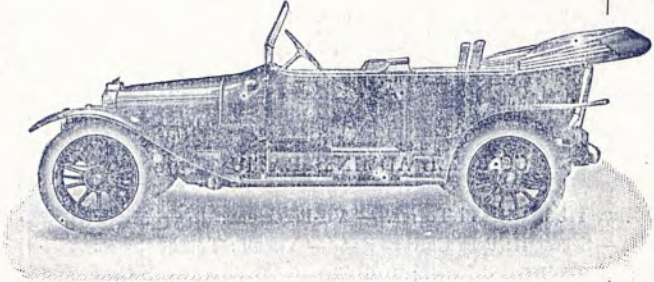
IMPRESA : LITOGRAFIA
LLIBRES RATLLATS
MOSTRARI : ETIQUETERIA
RELLEUS
TREBALLS DIRECTES DEL CER

RAMBLA, 81 : LACY, DEL 1 AL 55
: SABADELL :

AUTOMÓVILES Y MOTOS

N. S. U.

CAMIONES Y OMNIBUS **BERNA**

M. COMERMA

CALLE DIPUTACIÓN, núm. 297 BARCELONA

Sub-Agencia en Sabadell: JUAN COMAS FAURA :: Rambla, 81

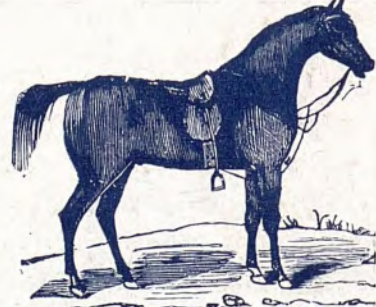
Escocidos de los Niños.
Suavizador y curativo de la piel.
Evita las molestias del sudor en pies y sobacos. Baño, toilette y despues del afeitado. El más bueno, mejor presentado y más barato de todos.
Venta: Farmacias, Droguerías y Perfumerías.
Unico agente Joaquín Fau. Mallorca 184.
BARCELONA.

Lo que más le interesa
es el anuncio del Polvo Noël

CABALLOS EXTRANJEROS DE LUJO
Y DE TIRO PESADO

COMPRA Y VENTA

MARCA FABÓ

RAMÓN JIMÉNEZ

Calle Comercial, 19

BARCELONA